

LIETUVOS RESPUBLIKOS EKONOMIKOS IR INOVACIJŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 38, LT-01104 Vilnius, tel.: 8 706 64 845, 8 706 64 868,
el. p. kanc@eimin.lt, <http://eimin.lrv.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188621919

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2022-02-

Nr. (4.5-82)-

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽIMTUMO ĮSTATYMO NR. XII-2470 20 IR 48¹ STRAIPSNIO PAKEITIMO IR PAPILDYMO 48² STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija teikia Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 20 ir 48¹ straipsnio pakeitimo ir papildymo 48² straipsniu įstatymo projektą (toliau – įstatymo projektas), parengtą atsižvelgiant į poreikį skatinti aukštos kvalifikacijos darbuotojų atvykimą ir relokaciją iš trečiųjų šalių.

Įstatymo projekto tikslas – pritraukti naujus mokesčių rezidentus, aukštos kvalifikacijos užsieniečius, susigrąžinti emigravusius lietuvius ir pritraukti užsienio investuotojus, kurie perkeltų ir savo aukštos kvalifikacijos darbuotojus.

I. Sprendžiamos problemos	<p>1. Šiuo metu Lietuva yra viena iš daugiausiai dėl emigracijos nukentėjusių Europos Sąjungos valstybių. Emigrantų ir šalies populiacijos santykis Lietuvoje 2020 m. duomenimis siekė 24 proc., kai tuo tarpu visos Europos Sąjungos vidurkis buvo tik 7 proc.¹. Skaičiuojama, kad iš viso yra 658 tūkst. emigravusių lietuvių. 2019 m. pirmą kartą į Lietuvą atvykstančių asmenų skaičius viršijo iš Lietuvos emigruojančių asmenų skaičių – iš Lietuvos išvyko 4 tūkst. Lietuvos piliečių, į Lietuvą atvyko 15 tūkst. kitos pilietybės asmenų². Ši teigiamą pokytį lėmė ne sugrįžtantys Lietuvos piliečiai, bet į Lietuvą atvykstantys užsieniečiai.</p> <p>2. Tačiau nepaisant augančio į Lietuvą atvykstančių užsieniečių skaičiaus, tokių užsienio talentų potencialas vis dar nėra tinkamai išnaudojamas. 2020 m. duomenimis iš visų atvykusių į Lietuvą asmenų atvyko tik 5 proc. užsieniečių, kai tuo tarpu Europos Sąjungos vidurkis siekia 13 proc.³. Tokią statistiką lemia ir tai, kad Lietuvoje vis dar pasigendama priemonių, kurios būtų skirtos pritraukti aukštos kvalifikacijos užsienio talentus. Šiuo metu didžioji dalis į Lietuvą atvykstančių imigrantų neturi aukštos kvalifikacijos profesijos. Iš visų atvykstančių užsienio darbuotojų, informacinių ir ryšių technologijų (toliau – IRT) specialistai sudaro mažiau nei 1 proc.⁴, o išduodamų mėlynosios kortelės (angl. <i>BlueCard</i>) leidimų gyventi Lietuvoje skaičius per metus siekia tik 289⁵.</p>
---------------------------	---

¹ United Nations. Department of Economic and Social Affairs, International Migration Stock, 2020.

² Strata. „Žmogiškasis kapitalas Lietuvoje 2020“. Aukštos kvalifikacijos profesijos: 1–3 LPK pagrindinės grupės; Lietuvos statistikos departamento duomenys.

³ United Nations. Department of Economic and Social Affairs, International Migration Stock, 2020.

⁴ VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ užsakymu atliktas Strata tyrimas.

	<p>3. 2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane nustatytiems prioritetiniams sektoriams vystyti talentų pritraukimas iš užsienio – būtina sąlyga. 2030 m. sukuriama pridėtinės vertės dalis gyvybės mokslų sektoriuje turės padidėti nuo 0,87 proc. (2016 m.) iki 5 proc., inžinerinės pramonės sektoriuje nuo 5,66 proc. (2016 m.) iki 7,69 proc. ir informacinės ir ryšių technologijos sektoriuje nuo 5,03 proc. (2016 m.) iki 9,3 proc. Šių sektorių spartesniam vystymuisi yra būtinos pažangios investicijos, kurias pritraukti be instrumentų nišinių talentų medžioklei yra sunku. 79 proc. Lietuvą pasirinkusių užsienio investuotojų teigia, kad talentų pasiūla yra esminė atėjimo į šalį sąlyga⁶. O 2016–2020 m. dėl talentų stokos Lietuvos nepasirinkę investuotojai nesukūrė 5810⁷ gerai apmokamų darbo vietų. Sąlyginai nedidelio kiekio nišinių talentų stoka gali lemti viso tiesioginių užsienio investicijų projekto neįgyvendinimą.</p> <p>4. Pažymėtina, kad nuo 2020 m. rugpjūčio mėnesio besitęsianti neaiški politinė padėtis Baltarusijoje, o šiuo metu susidariusi geopolitinė situacija ir Ukrainoje Baltarusijos ir Ukrainos įmonės paskatino svarstyti galimybes perkelti verslą į saugesnes valstybes ir relokuoti šiose šalyse dirbančius specialistus. Dėl šių įmonių persikėlimo Lietuvos Respublika konkuruoja su kaimyninėmis valstybėmis. Siūlomas reguliavimas galėtų būti taikomas Baltarusijos bei Ukrainos įmonėms, jei jos registruotų buveines Lietuvoje, todėl priimti įstatymo pakeitimai sudarytų papildomą konkurencinį pranašumą siekiant pritraukti šių šalių įmones į Lietuvą.</p>
II. Siūlomos priemonės	<p>Įstatymo projekto 2 straipsniu (Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 48¹ straipsnio pakeitimas) siūloma įtvirtinti įstatyminių pagrindą atvykimo išmokai iš užsienio pritrauktam darbuotojui ir numatyti pagrindinius taikomus reikalavimus išmokai gauti. Šiuo atveju, iš užsienio pritrauktas darbuotojas, kuris norės pasinaudoti atvykimo išmoka turės atitikti šiuos kriterijus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - darbuotojas yra sudaręs neterminuotą sutartį su Lietuvoje registruotu darbdaviu ar darbdavius fiziniu asmeniu, kuris yra deklaravęs gyvenamąją vietą Lietuvoje (toliau – darbdavys); - darbuotojas nebuvo nuolatiniu Lietuvos gyventoju bent 5 metus iki darbo sutarties pasirašymo pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 4 straipsnio nuostatas; - jo vidutinis mėnesinis darbo užmokestis (toliau – VDU) skaičiuojant per 6 mėnesių nuo įdarbinimo pradžios laikotarpį privalo būti ne mažesnis nei 4,1 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžio (toliau – MMA), jei samdančio darbdavio praeitų kalendorinių metų (prieš įsidarbinimą) visų darbuotojų VDU buvo mažesnis nei 4,1 MMA. Jeigu samdančio darbdavio visų darbuotojų VDU buvo didesnis už 4,1 MMA, tada samdomo darbuotojo darbo užmokestis privalo būti ne mažesnis nei samdančio darbdavio visų darbuotojų VDU; - darbuotojo neterminuotoje darbo sutartyje numatyta darbo funkcija pagal profesiją, įtrauktą į profesijų, kurioms būtina aukšta profesinė kvalifikacija ir kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą, patvirtintą Ekonomikos ir inovacijų ministro; - darbuotojas yra bet kurios šalies (įskaitant Lietuvą) pilietis.

⁵ Migracijos departamento duomenys.

⁶ fDi Markets 2016-2020 m.

⁷ VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ pralaimėtų projektų analizė

Pažymėtina, kad planuojama, jog atvykimo išmoka bus taikoma gyventojams, kurie nebuvo nuolatiniiais Lietuvos gyventojais paskutinius 5 metus, nepriklausomai nuo asmens pilietybės. Taip į Lietuvą siekiama pritraukti ne tik aukštos kvalifikacijos užsieniečius, bet ir susigrąžinti Lietuvos piliečius, kurie iš Lietuvos buvo išvykę daugiau nei prieš 5 metus.

Atvykimo išmoka bus išmokama siekiant kompensuoti aukštos profesinės kvalifikacijos specialisto, atitinkančio Įstatymo projekte nustatytus kriterijus, patirtas relokacijos išlaidas. Užsienio darbuotojams bus išmokama vienkartinė 4,1 MMA dydžio išmoka. Šiuo atveju remiantis, 2022 m. nustatytu MMA dydžiu (730 Eur), išmokos dydis būtų 2993 Eur. Darbuotojas dėl atvykimo išmokos galės kreiptis į Užimtumo tarnybą prie LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ne anksčiau nei po 6 mėnesių ir ne vėliau kaip per 2 metus nuo darbo Lietuvoje pagal atitinkamą darbo sutartį pradžios. Tokiu būdu bus užtikrinama, kad darbuotojas Lietuvoje bus išdirbęs mažiausiai 6 mėnesius ir sumokėti mokesčiai bus didesni nei gaunama išmoka.

Kadangi remiantis Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 48¹ 3 dalimi, šio straipsnio nuostatos dėl darbo paieškos išmokos neteko galios nuo 2021 m. rugpjūčio 31 d., Įstatymo projektu siūloma panaikinti šias negaliojančias nuostatas ir Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 48¹ straipsnį išdėstyti nauja redakcija, reglamentuojančia atvykimo išmoką iš užsienio pritrauktiems darbuotojams. Atitinkamai Įstatymo projektu tikslinama Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 20 straipsnio 4 dalis – išbraukiama nuoroda į darbo paieškos išmoką.

2) Įstatymo projekto 3 straipsniu (Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo papildymas 48² straipsniu) siūloma įtvirtinti įstatyminių pagrindų valstybei skatinti įmones pritraukti iš užsienio darbuotojus sumokant vienkartinę išmoką, kurios dydis yra lygus įdarbinto asmens VDU, skaičiuojant per 12 mėnesių laikotarpį nuo darbuotojo įdarbinimo pagal šio įstatymo 48¹ straipsnio 1 dalies 3 punktą sudarytą neterminuotą darbo sutartį dienos, bet ne didesnis nei 7,2 MMA. Išmoka darbdaviui gali būti išmokama, kai darbuotojas atitinka kriterijus išvardintus 48¹ straipsnio nuostatas. Darbuotojas dėl atvykimo išmokos galės kreiptis į Užimtumo tarnybą prie LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ne anksčiau nei po 12 mėnesių ir ne vėliau kaip per 2 metus nuo darbo Lietuvoje pagal atitinkamą darbo sutartį pradžios. Taip siekiama užtikrinti kuo tvaresnį užsieniečio įdarbinimą ir didesnę sumokėtų mokesčių dalį nei gaunama išmoka.

Siūlomos teisinio reguliavimo nuostatos sukurtų teigiamą rezultatą. Pritraukti nauji ir susigrąžinti mokesčių rezidentai lemtų daugiau valdžios sektoriaus pajamų nei išlaidų. Vertinama, kad bent 4,1 MMA arba apytiksliai du 2022 m. VMI patvirtinto vidutinio darbo užmokesčio, taikomo apdraustųjų asmenų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti, dydžio užmokestį uždirbantis specialistas per metus sumoka apie 10,5 tūkst. Eur mokesčių (gyventojų pajamų mokesčių ir pridėtinės vertės mokesčių pirkdamas prekes ir paslaugas Lietuvoje), o metinė viešųjų paslaugų vertė suteikta šiam specialistui siekia apie 3,4 tūkst. Eur. Remiantis šiais skaičiavimais, pritrauktus, pavyzdžiui, tūkstantį specialistų, į biudžetą būtų galima surinkti 10,5 mln. Eur mokesčių. Pažymėtina, kad šių specialistų pritraukimas padės valstybei pasiekti Nacionalinio pažangos plano tikslą – 17 proc. dirbančiųjų dalį aukšto ir vidutiniškai aukšto technologinio lygio gamybos bei žinioms imlių paslaugų sektoriuose 2030 metais. Pasiekti šį rodiklį be specialistų pritraukimo iš užsienio yra neįmanoma, nes vidiniai resursai (švietimo sistema, užimtumo sistema) tam yra nepakankami. Visi šie pokyčiai sąlygotų

	ir geresnį darbo rinkos suderinamumą.
III. Priemonių kaštai	<p>LR Finansų ministerijos rezerve yra numatytos 2,8 mln. lėšos Ekonomikos plėtros programos pažangos priemonei „05-001-01-15-02. Skatinti talentų ir kompetencijų pasiūlą pažangiai ekonomikai“, iš kurių didžioji dalis preliminariai planuojama finansinių paskatų įrankiui.</p> <p>Užimtumo tarnybai bus reikalingi resursai procesui administruoti ir paskesnei priežiūrai vykdyti bei pritaikyti informacinės sistemos.</p>
IV. Nauda visuomenei	<p>Įstatymo projektu sudaromos palankesnės sąlygos pritraukti naujus mokesčių rezidentus, naujas investicijas, o tai tuo pačiu lemtų darbo rinkos suderinamumą ir naujų darbo vietų kūrimą. Priimtas teisinis reguliavimas palengvins investicijų pritraukimą, o Lietuvoje besikuriantys investuotojai prisidės prie šalies ekonomikos plėtros, šie verslai įdarbins ne tik persikėlusius žmones, bet samdys ir Lietuvos piliečius taip prisideddami prie užimtumo didinimo.</p> <p>Atvykę ir įsidarbinę asmenys taps šalies mokesčių rezidentais. Remiantis atvirais SODROS duomenimis – vidutinis bent 2 VDU gaunančio darbuotojo darbo užmokestis yra 3580 Eur/mėn. Darbuotojas mokėdamas su darbo santykiais susijusį Gyventojų pajamų mokestį ir darant prielaidą, kad apie pusę grynojo darbo užmokesčio išleisdamas Lietuvoje, kai vidutinis PVM tarifas sieks 11 proc., per metus valstybės biudžetą papildys apie 10,5 tūkst. Eur. Darbuotojas gaunantis 4,1 MMA (t.y. 2705 Eur/mėn.) arba apytiksliai 2 VMI VDU (t.y. 2705 eur/mėn.) per metus valstybės biudžetą papildys beveik 8 tūkst. Eur (taikant tas pačias prielaidas).</p>

Išsamesni Įstatymo projekto tikslai, uždaviniai ir kiti paaiškinimai pateikti Įstatymo projekto aiškinamajame rašte ir Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažymoje.

Ekonomikos ir inovacijų ministerija 2022 m. vasario 21 d. raštu Nr. (4.5-82E)-3-753 Įstatymo projektą pateikė derinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybai ir Užimtumo tarnybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija įstatymo projektas suderintas darbine tvarka (prieštaravimų nėra). Į Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos pateiktas pastabas atsižvelgta. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Teisingumo ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos (gauta darbine tvarka) ir Užimtumo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pastabos, į kurias atsižvelgta nebuvo, pateikiamos Įstatymo projektų derinimo pažymoje, pastabos ir neatsižvelgimo į jas argumentai suderinti su institucijomis darbo tvarka. Į Finansų ministerijos dabine tvarka pateiktas pastabas atsižvelgta.

Įstatymo projektas skelbiamas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS).

Įstatymo projektą parengė ir teikia Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Ekonomikos plėtros departamento (direktorius – Osvaldas Šmitas, tel. 8 699 19 945, el. p. osvaldas.smitas@eimin.lt) Investicijų politikos skyriaus patarėja Laura Daukšienė (tel. 8 638 69643, el. p. laura.dauksiene@eimin.lt) ir Žmoniškųjų išteklių plėtros skyriaus vedėjas Linas Kadys (tel. 8 640 14700, el.p. linas.kadys@eimin.lt).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas, 1 lapas.
2. Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 20 ir 48¹ straipsnio pakeitimo ir papildymo 48² straipsniu įstatymo projektas, 3 lapai.
3. Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 20 ir 48¹ straipsnio pakeitimo ir papildymo 48² straipsniu įstatymo projekto lyginamasis variantas, 4 lapai.
4. Įstatymo projekto aiškinamasis raštas, 5 lapai.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma, 2 lapai.
6. Įstatymo projekto derinimo pažyma, 4 lapai.

Ekonomikos ir inovacijų ministrė

Aušrinė Armonaitė

L. Daukšienė, tel. +370 638 69 643, el. p. laura.dauksiene@eimin.lt